די קענעדיען בענק אף קאממערס

דזשענעראל סטייטמענט

נאוזעמבער 30, 1914

לייעביליטיס

נאָוטס פון דער באנק אין צירקולאציאָן		$ 14,942,557 68
דעפּאָזיטס וואָס טראָגען ניט קיין איטערעסט	$ 41,690,512 29	
דעפּאָזיטס וואָס טראָגען יא אינ־טערעסט איינשליסענדיג די אינ־טערעסט ביז היינט צו טאָג . .	139,818,297 45	181,508,809 74
שולדיג צו אנדערע בענק אין קענערע		933,800 59
שולדיג צו די בענק אין בענקינג קאָרעספּאָנדענטס אויסער קענערע		11,163,568 73
ביללס פייעבעל		3,924,151 28
אקצעפּטענסעס אונטער לעטערס אף קרעדיט . . .		2,746,016 07
		215,218,904 09
ניט קיין אויסגעצאָהלטע דיווידענדס		2,731 28
דיווידענד נומער 111 און באנוס, צאָהלבאר דעם ערשטען דעצעמבער		525,000 00
אויסגעצאָהלטער קאפּיטאל	$ 15,000,000 00	
רעסט אקאונט	13,500,000 00	
בעלענס פון פּראָפיטען לויט פּראָפיט און לאסס אקאונט	1,117,763 27	29,617,763 27
		245,364,398 64

אסעטס

קאררענט קאין	$ 16,923,230 20	
דאמיניאָן נאָוטס	13,413,985 15	30,337,215 35
נאָוטס פון אנדערע בענק . . .	$ 2,019,301 00	
טשעקס אויף אנדערע בענק . . .	5,197,975 85	
שולדען פון אנדערע בענק אין קענערע	17,500 00	
שולדען פון בענק און בענקינג קאָרעספּאָנדענטס אויסער קענערע	5,782,385 67	13,017,162 52
דאָמיניאָן און פּראָווינשיעל גאָווערנמענט סעקיוריטיס		
ניט העכער פון מארקעט ווערטה		3,295,411 87
בריטיש, אויסלענדישע און קאָלאָניעל פּאָבליק סעק־יוריטיס און קענעדיען מיוניסיפּעל סעקיוריטיס . .		1,791,071 90
איינענבאהן און אנדערע באנדס, דעבענטשורס און סטאקס ניט העכער פון מארק ווערטה		16,104,763 57
קאָלל און שארט לאָאנס (ניט מעהר ווי 30 טעג) אין קענערע אויף באנדס, דעבענטשורס און סטאקס .		8,926,859 91
קאָלל און שארט לאָאנס (ניט מעהר ווי 30 טעג) אויסער קענערע		18,750,526 61
דע פּאָזיטס מיט ט'פינאנס מיניסטער וועגען דעם צירקו־לאציאָנס פאנד		760,641 36
אנדערע לויפענדע לאָאנס און דיסקאונטס אין קענערע אָהן דעם אינטערעסט ראבאט)		132,168,482 26
אנדערע לויפענדע לאָאנס און דיסקאונטס אויסער קע־נערע (אָהן דעם אינטערעסט ראבאט)		10,419,594 36
לייעביליטיס פון קאָסטומערס אונטער לעטערס אף קרע־דיט, ווי שוין דערמאָהנט אין די לייעביליטיס חובות וואָס זענען אָוועדריי (שוין נעהמענדיג אין אָנ־בעטראבט דעם וואהרשיינליכען פערלוסט) . .		2,746,016 07
ריעל עסטייט אויסער די באנק פּרעמיסעס (אריינרעכע־נענדיג דעם ניט פערקויפטען בעלענס פון די פּאָריגע פּרעמיסעס פון דער איסטערן טאונשיפּ באנק)	$1,252,344 80	733,826 88
אראָבערעכענענדיג דעם מאָרטגיידזש	100,000 00	1,152,344 80
מאָרטגיידזשעס אויף ריעל עסטייט פערקויפט ביי דער באנק		382,002 93
באנק פּראָמיסעס לויט קאָסט, אראָבערעכענענ־דיג דיפּרישיאיישאָן	$ 4,986,991 69	
אראָבערעכענענדיג דעם מאָרטגיידזש אויף דער פּראָפּערטי ערשט גע־קויפט	300,000 00	4,686,991 69
אנדערע אָסעטס ניט איינגעשלאָסען אין אויבענ־דערמאָהנטען		91,486 56
		245,364,398 64

בעריכט פון די אדיטארס צו די שערהאָלדערס פון דער קענעדיען באנק אף קאָממערס

לויט די פּראָווינזישאָנס פון סובסעקשאָנס 19 און 20 פון סעקשאָן 56 פון דעם באנק אקט, 1913, באריכטען מיר ווי פאָלגט:

מיר האָבען אונטערזוכט דעם אויבענגעדרוקטען בעלענס שיעט מיט דיא ביכער און וואוכשערס אין דער אָפּיס מיט די סערטיפייד ריטורנס פון די בראנט־שעס און מיר האָבען געקראָגען אלע אינפאָרמאציאָנען און ערקלעהרונגען וועלכע מיר האָבען געפאָדערט, און מיר זענען מיט דער מיינונג דאָס די טרענסעקשאָנס פון דער בענק וועלכע זיינען געקומען אונטער אונזער אונטערשריפט גע־וואָס די בענק האָט.

מיר האָבען געטשעקט די קעש און מיר האָבען ווערי פיצירט די אינוועסט־מענטס פון דער באנק אין איהר הויפּט אָפּיס און אין איהרע הויפּט בראנטשעס צו אן אנדער דאטום און מיט דער ווערי פיקאציאָן פון דעם 30־טען נאָוועמבער און מיר האָבען געפונען דאָס זיי האָבען געשטימט מיט די איינטרעגע אין די ביכער פון דער באנק, וואָס האָבען דערצו אַ שייכות.

עס איז אונזער מיינונג דאָס דער בעלענס שיעט איז ריכטיג געמאכט ווייזענדיג די אמת'ע און קאָרעקטע לאגען פון די געשעפטען פון דער באנק לויט אונזער בעסטע אינפאָרמאציאָנען און ערקלעהרונגען וואָס זיינען אונז געגעבען געוואָרען, און ווי די ביכער פון דער באנקווייזען

ט. הערדי וועבב, סי. א.
פון וועבב, ריעד, העגאן, קאָלינגהעם און קאָ.
דזשיימס מאָרוויק, סי. א.
פון מאָרוויק, מיטשעלל, פּיעט און קאָ.
} אדיטאָרס

— The —

Canadian Bank of Commerce

ביים ים

(פארטזעצונג פון פירדש 4.)

זיך דערהערט א קינדערשע שטימע.

נאטאשע האט אויפגעקייבען דעם קאָפּ און האט דערזעהן איהר פרייגדיגן אלע אנטלויפענדיג פון א אינגעל מיט באר־וועסע פיסלעך. אנגעטהאָן אין א מאטראס־קען קאָסטיום, איז אָליע געלאָפען שנעלער און האט זיך גערייצט מיט'ן אינגעל שריי־ענדיג: „כאפּ מיך, כאפּ מיך!" עס האט זיך גערוכט, אז אט, אט כאפּט ער איהר. אז ער איז שוין נאָהענט, נאָהענט לע־נען איהר. אבער אליע האט זיך עפּעס קונציג ארויסגערעכט און האט איהם געלאָזען הייס, ווייט הינטער זיך. דער אינגעל, א פערסאָפּעטער, א רייטער, א פערשווייצטער, איז געלאָפען נאָך אליע'ן. אפּט האבען זיך זיינע פיסלעך פערטשע־פּעט אין ווייבען זאמד און ער איז געפאַ־לען; ער האט זיך אָבער באלד אויפגע־הויבען און איז ווידער געלאָפען. פון ווייי־טען האט זיך דערהערט זייער פרעהליכער געלעכטער. ער האט זי געכאפּט! און ענג ארומגענומען, זיינען זיי ביידע פרעהליך אנטלאָפען צו די איבערגיע קינדער.

נאטאשע האט זיי דיא גאנצע צייט נאָכגעקוקט.

— מאמינקע! — האט זי געזאָגט פערטראכט — איך וויל דיך עפּעס פרע־גען!

— וואָס, מיין קינד?

נאטאשע האט געשוויגען. זי האט אריינגענומען איהר קעפּעלע צווישען ביי־דע הענד און האט זיך שטארק, שטארק פערטראכט.

— וואָס נשמה מיינע, ווילסטו ביי מיר פרעגען? — האט ווידער גע־פרעגט די מוטער.

נאטאשע האט געשוויגען, זי האט נו־דעריג אראָפּגעבויגען איהר קעפּעלע און האט זיך שטיל און רחמנות'דיג פארנאַ־דערגעוויגט.

די מוטער האט זיך א ווארף געטהאָן צו איהר, האט זי ארומגעכאפּט, און מיט ליעבע און צערטליכקייט און שרעק פאר איהר קראנקעס קינד. האט זי גענו־מען שעפּצען:

— נאטאשע, קינד מיינס, טהייערינ־קע מיינע. וואָס איז דיר? וואָס טהוט דיר וועה

— אך. מאמא, האט געכליפּעט נאַ־טאשע — פארוואס, פארוואס בין איך קראנק? ווארום קען איך זיך ניט שפּיעלען און שטופּען אזוי ווי אלע קינדער, וואַ־רום מאמא? איז עס אמת וואָס אליע האט מיר אנומעלט געזאָגט, אז די גוטע קינדער האט גאָט ליעב און די שלעכטע האט ער פיינט און מאכט זיי קראנק? זאָג, מא־מא, איז עס אמת? בין איך א שלעכ־טע? מאמא, מאמא!

און מיט גרויסע, ווייט פארגאנדער־געפעענס בלויע אויגען, אין וועלכע עס בלישצען נאָך דיא טרעהרען, קוקט זיא אויף דער מוטער און ווארט אויף אן ענט־פער. אזוי וועה פאר דעם ארימען קראנקען קינד.

— ניין, ניין, ניין! עס איז א ליגען!

— טהוט זיך א כאפּ די מאמע און נעהמט זי ארום. — דו ביזט א ליעבע, א גוטע, א טהייערע קינד! אליע דער־צעהלט דיר נאריישקייטען, אין ניכען וועסטו געזונד ווערען, אין גאנצען געזונד ווערען! ... און ווייסט, מיין קינד, וואָס מיר ווילען דאן טהאָן? מיר ווילען ארומ־לויפען און טאנצען... מיר ווילען רופען א סך מיידלאך מיט אינגלאך און מיר ווע־לען זיך אלע שפּיעלען אין וואלד... דו וועסט זיך פערבעהאלטען און מיר אלע ווילען דיר זוכען...

— מאמינקע, מיר ווילען רופען אליען אויף יא?

— אז דו ווילסט, מיין קינד, ווילען מיר זי רופען.

— דו ווייסט, מאמא, אליע קען זעהר שנעל לויפען... איך האב זיך איינגעקוקט ווי זי איז געלאָפען... הער, און דער דאָקטאָר וועט אויך אויפהערען צו קומען?

— ער וועט אויפהערען! ער וועט זאָ־גען, אז דו ביזט געזונד און דארפסט איהם שוין מעהר ניט האבען

— אך ווי גוט, מאמא. איך וועל דאן זיין אזוי גליקלאך! — האט געזאָגט נאַ־טאשע, און זיך צוגעדריקט פעסט, פעסט צו דער מוטער. האט זי א בערוהיגטע גענומען טרוימען פון א גליקליכע, א פרעהליכער ציקונפט.

נאטאשעס מוטער איז געלעגען, דעם קאָפּ אָנגעשפּארט אויף די הענד, און אור־מעריג און פערטראכט האט זי געקוקט אין די ווייטקייט פון ים. און איהרע געדאנקען האבען איהר אוועקגעטראגען ווייט, ווייט פון דאנען ... אהין וואו נאַ־טאשע'ס פאָטער איז געווען, דארט אין דער גרויסער שטאָדט, איז יעצט שטויביג און שטיקענדיג און הייס.

און אין זייער וואהנונג איז אלעס פארהאנגען, פארשטעלט, פארלענט, פאר־שטויבט. און אין שטוב איז פוסט, לעער, אומערדיג... אין ער ארבייט מאָ, און נאכ־אום צו שאפען די מיטעל צו ראטעווען זיין קראנקעס קינד... ער איז דארט און דאָך איז ער אין גאנצען, מיט זיין גאנצע נשמה אָט דא, ביי זיין איינציגע קינד. זיי־נע ברייף זיינען פול מיט ביינקעניש, מיט ליעבע, מיט זארג ווענען נאטאשע'ן. זיין איינציגע האָפנונג איז: זיך אָבצורייר־סען אויף עטליכע טעג פון דער ארבייט און קומען אהער זיי געוואהר ווערען.

— וואָס וועט זיין אז ער וועט קומען? — טראכט די מאמע, און די הארץ פארשטערצט איהר פון ווענהטאָג. ער הענקט דאָך דארטען, אז נאטאשע'ן איז בעסער, ער שטעלט זיך אוראי פאר דעם קינד א לעבעדיגע, א פרעהליכע, מיט רויטינקע בעקעלעך... ביי אלדר האט קיינ־מאָל ניט געכאפּט קיין הארץ איהם צו שרייבען, אז ניט קוקענדיג אויף אלע אָפּ־פער, וואָס זיי האבען געבראכט אום צו האלטען דאָס קינד דאָ. אין דעם טהייע־רען באדע פלאץ, האט עס דאָך ניט גע־האלפען... דאָס קינד ווערט אלץ בלאסער און בלאסער, די אויגען פאלען איין אלץ טיעפער און די שווארצע פּאסען ארום זיי ווערען אלץ דונקעלער און דונקעלער.

„אך, זאָל ער בעסער ניט קומען — טראכט זי מיט וועהטאָג אין הארצען, — איך וואלט איהם שרייבען, אז איהר איז בעסר. זי פּאפּראָוועט זיך, און זאָל ער דאָרט ווארטען אויפ'ן שלוס פון סעזאָן. עס זיינען נאָך געבליבען צוויי מאָנאטען... גאנצע צוויי מאָנאטען... אין די דאָקטו־רים גיבען מיר האָפנונג.... אפשר וועט זי נאָך געזונד ווערען.. אלעס. אלעס וואָלט דאן אנדערש געוואָרען! דאָס גאנצע לע־בען וואָלט אנדערש געוואָרען....

ווייט אויפ'ן ים האט געשוואומען א שיפעלע און צוויי פּאר וועסלעס האבען, אזוי ווי פליגען זיך אלע ווייל אויפגע־הויבען און אראָבגעלאָזען, און דאָס וואַ־סער האט זיך אין יענעם אָרט באדעקט מיט גאָלדענע שופען און די נאסע ווע־לען האבען געבלישצעט אין דער זון אזוי ווי גאָלדענע. פון דאָרט, אדער פון אן־דער פלאץ, האבען זיך צום ברעג דער־טראָגען טענער פון א הויכער, אָנגענעה־מער שטימע... העלל און פרעהליך האט דיעזע שטימע געקלונגען, ס'האט זיך גע־דאכט, אז זי קומט פון ערגעץ ווייט, ווייט. פון עפּעס א פערהלוס'טער, פער־כשוף'טער וועלט...

אזוי זיינען קען נור א געזונטער, א גליקליכער מענש!

אלעס ארום איז שטיל געווארען. פיע־לע זיינען אויפגעשטאנען און זיינען צור־גגאנגען נעהנטער צום וואסער. אלע האָ־בען מיט אן איינגעהאלטענעס אטהעם זיך צוגעהערט. קיינער האט ניט געוואלט פערהינדערן קיין קלאנג פון דער ליעד, וואָס האט געהילבט מיט פרייד און גלוק.

— מאמינקע, די הערסט? — האט גע־פרעגט נאטאשע, נאָכקוקענדיג די שי־פעלע.

— איך הער, מיין קינד!

— צו וואָס טהוט ער עס

— ווער?

— אן דער דאָרט אין שיפעל! ...

די מוטער האט טרויעריג א שמייכעל געטהאָן.

— מסתמא, מיין קינד, איז איהם גוט, פרעהליך..

— הער, מיין טהייערע, אבער פאר וואָס פרעגסטו?

— ווייל, ווייל אינגלאך זיינען אנאי־אנהערעש... — האט זי צוגעזעצט פער־טראכט, איז אנשוויגען געווארען און האט זיך צוגעהערט. אין א ווייל ארום האט זי א כאפּ געטהאָן דער מוטער'ס האנד האט זיך צוגעדריקט צו איהר מיט'ן באק, און מיט א פנים, וואָס האט געשטראהלט פון גליק, האט זי געזאָגט:

— הער, מאמעלע, ווען איך ווער גע־זונד, וועל איך אויך שפּאַרען אין א שי־פעלע... יע? איך האב ניט מורא.... איך וועל ארויספאָהרען ווייט, ווייט אין ים... און מיך וועסטו אויך געהמען? — האט מיט א שמייכעל געפרעגט די מוטער.

— שור, מאמינקע, שור.... און דעם פּאַ־פּען וועל איך אויך נעהמען... און זינגען וועל איך אויך... עס וועט זיין אזוי גוט!

נאטאשא האט אָנגעשפּארט איהר קע־פּעלע אָהן דער מוטער'ס פליצע און, פער־זשמורעדיג די אויגעלאך, האט זי זיך פארגעשטעלט דאָס ביל'ר, ווי אזוי זי וועט פאָהרען אויף א שיפעל און וועט זינגען ליעדער....

(שלוס פאָלגט.)

אויף די דרוסקעניסער חורבות

(רייזע איינדריקען.)

אריינקומענדיג קיין דרוסקעניק בין איך דעם 2־טען דעצעמבער — דערצעהלט דער קאָרעספּאָנדענט פון „דיען" — פון דער באהן־סטאנציע האבען מיך א פּאָר אויס־געמוטשעטע פערדלאך געפיהרט צום בע־ריהמטען קוראָרט אין פּוילען. דער טאָג איז געווען א לאלטער, א כמורנער, עס האט געקאפּעט א דראבנער רעגענדעל. איינער פון די פאסאשירען איז פיאָהרען מיט מיר צוזאמען אין דער בריטשקע, א יונגער געל־בערדיגער איד. איז ווי, עס ווייזט זיך, ארויס א דרוסקעניקער סוחר זיין פנים דערצעהלט־וועגען הונגער און נויטה. דער דאָזיגער איד האלט כסדר אין איין ווייצלען זיך פון צרות:

— איך, זאָגט ער, האב געהאט פריהער א גחויסען שיך־מאגאזין, נישט איין דאָ־ער גאלט איינער געפאָ'ען אין חלשות, דער גרויסער שטאָדט, איז יעצט שטויביג און שטיקענדיג און הייס.

און אין זייער וואָהנונג איז אלעס פארהאנגען, פארשטעלט, פארלענט, פאר־שטויבט. און אין שטוב איז פוסט, לעער, אומערדיג... אין ער ארבייט מאָ, און נאכ־אום צו שאפען די מיטעל צו ראטעווען זיין קראנקעס קינד... ער איז דארט און דאָך איז ער אין גאנצען, מיט זיין גאנצע נשמה אָט דא, ביי זיין איינציגע קינד. זיי־נע ברייף זיינען פול מיט ביינקעניש, מיט ליעבע, מיט זארג ווענען נאטאשע'ן. זיין איינציגע האָפנונג איז: זיך אָבצורייר־סען אויף עטליכע טעג פון דער ארבייט און קומען אהער זיי געוואהר ווערען.

— וואָס וועט זיין אז ער וועט קומען? — טראכט די מאמע, און די הארץ פארשטערצט איהר פון ווענהטאָג. ער הענקט דאָך דארטען, אז נאטאשע'ן איז בעסער, ער שטעלט זיך אוראי פאר דעם קינד א לעבעדיגע, א פרעהליכע, מיט רויטינקע בעקעלעך... ביי אלדר האט קיינ־מאָל ניט געכאפּט קיין הארץ איהם צו שרייבען, אז ניט קוקענדיג אויף אלע אָפּ־פער, וואָס זיי האבען געבראכט אום צו האלטען דאָס קינד דאָ. אין דעם טהייע־רען באדע פלאץ, האט עס דאָך ניט גע־האלפען... דאָס קינד ווערט אלץ בלאסער און בלאסער, די אויגען פאלען איין אלץ טיעפער און די שווארצע פּאסען ארום זיי ווערען אלץ דונקעלער און דונקעלער.

„אך, זאָל ער בעסער ניט קומען — טראכט זי מיט וועהטאָג אין הארצען, — איך וואלט איהם שרייבען, אז איהר איז בעסר. זי פּאפּראָוועט זיך, און זאָל ער דאָרט ווארטען אויפ'ן שלוס פון סעזאָן. עס זיינען נאָך געבליבען צוויי מאָנאטען... גאנצע צוויי מאָנאטען... אין די דאָקטו־רים גיבען מיר האָפנונג.... אפשר וועט זי נאָך געזונד ווערען.. אלעס. אלעס וואָלט דאן אנדערש געוואָרען! דאָס גאנצע לע־בען וואָלט אנדערש געוואָרען....

ווייט אויפ'ן ים האט געשוואומען א שיפעלע און צוויי פּאר וועסלעס האבען, אזוי ווי פליגען זיך אלע ווייל אויפגע־הויבען און אראָבגעלאָזען, און דאָס וואַ־סער האט זיך אין יענעם אָרט באדעקט מיט גאָלדענע שופען און די נאסע ווע־לען האבען געבלישצעט אין דער זון אזוי ווי גאָלדענע. פון דאָרט, אדער פון אן־דער פלאץ, האבען זיך צום ברעג דער־טראָגען טענער פון א הויכער, אָנגענעה־מער שטימע... העלל און פרעהליך האט דיעזע שטימע געקלונגען, ס'האט זיך גע־דאכט, אז זי קומט פון ערגעץ ווייט, ווייט. פון עפּעס א פערהלוס'טער, פער־כשוף'טער וועלט...

אזוי זיינען קען נור א געזונטער, א גליקליכער מענש!

אלעס ארום איז שטיל געווארען. פיע־לע זיינען אויפגעשטאנען און זיינען צור־גגאנגען נעהנטער צום וואסער. אלע האָ־בען מיט אן איינגעהאלטענעס אטהעם זיך צוגעהערט. קיינער האט ניט געוואלט פערהינדערן קיין קלאנג פון דער ליעד, וואָס האט געהילבט מיט פרייד און גלוק.

— מאמינקע, די הערסט? — האט גע־פרעגט נאטאשע, נאָכקוקענדיג די שי־פעלע.

— איך הער, מיין קינד!

— צו וואָס טהוט ער עס

— ווער?

— אן דער דאָרט אין שיפעל! ...

די מוטער האט טרויעריג א שמייכעל געטהאָן.

— מסתמא, מיין קינד, איז איהם גוט, פרעהליך..

— הער, מיין טהייערע, אבער פאר וואָס פרעגסטו?

— ווייל, ווייל אינגלאך זיינען אנאי־אנהערעש... — האט זי צוגעזעצט פער־טראכט, איז אנשוויגען געווארען און האט זיך צוגעהערט. אין א ווייל ארום האט זי א כאפּ געטהאָן דער מוטער'ס האנד האט זיך צוגעדריקט צו איהר מיט'ן באק, און מיט א פנים, וואָס האט געשטראהלט פון גליק, האט זי געזאָגט:

— הער, מאמעלע, ווען איך ווער גע־זונד, וועל איך אויך שפּאַרען אין א שי־פעלע... יע? איך האב ניט מורא.... איך וועל ארויספאָהרען ווייט, ווייט אין ים... און מיך וועסטו אויך געהמען? — האט מיט א שמייכעל געפרעגט די מוטער.

— שור, מאמינקע, שור.... און דעם פּאַ־פּען וועל איך אויך נעהמען... און זינגען וועל איך אויך... עס וועט זיין אזוי גוט!

נאטאשא האט אָנגעשפּארט איהר קע־פּעלע אָהן דער מוטער'ס פליצע און, פער־זשמורעדיג די אויגעלאך, האט זי זיך פארגעשטעלט דאָס ביל'ר, ווי אזוי זי וועט פאָהרען אויף א שיפעל און וועט זינגען ליעדער....

(שלוס פאָלגט.)

$1.00 פריי

TILLSON'S ROLLED OATS

$1.00 פריי

יעדען פרייטאג אבענד

יעדען פרייטאג אבענד

וועט אונזער מתנה מאן

באזוכען אייער הויז — אין 5 פארשיעדענע געגענדען — און אויב איהר וועט איהם עמפּפאנגען ביי אייער טהיר מיט אן אפענעם פעקעדזש פון דעם געזונדטען און גארהאפטען

טיללסאנ'ס אאטס

אין אייער האנד וועט איהר געווינען א דאָללאר — אונזערע אידישע אגענטען וועלען אייך באזוכען — און איהר וועט קע־נען ביי זיי ארדערען א טרייל פעקעדזש בלויז פיר 30 סענט

פארגעסט־ניט איהר קענט א $1.00 פריי געוואונען.

איהר דארפט איטער קויפען און געברויכען

טיללסאנ'ס אאטס

Canadian Cereal and Flour Mills, Limtied

ווען זי וואָלט דערזעהן. וואָס דעם שונא'ס קוילען האבען געמאכט פון די שעהנינקע טופּלעס...

— נאר גארנישט, געליובט השם־יתברך דערפאר — בעמערקט ער ווייטער שוין אָהן א שמייבעל — איך קלאָג מיך נישט חלילה. אמת טאקי איך בין געבליבען אזוי ווי איך שטעה און געה, א זכרוים און אָהן א דאך. נעהמט זשע אבער א סאלא־ווייטשעק'ן, למשל איז ער נאָך מיר מקנא ביי איהם חיים איך א גליקליכער מענש... און סאָלאָוויטשיק איז געגעבען.

— איהר פרעגט וואָס איז אזעלכעס געשעהן מיט סאָלאָוויטשקי'ן? וואָס איז דא פאראהאן צו דערצעהלען? דאָס ווייב זיינס איז געהרג'עט געווארען זיין אב־צעהן־יעהריגע טאָכטער איז געשטאָרבען פון די וואונדען, און די ווייטע טאָכטער, די עלטערע, געפינט זיך איצטער אין א ביעלאָסטאָקער שפּיטאל.... דאָס פערמע־גען איז גאנצען פערברענט..

ווי דערצעהלער האט געשוויגען מהמת דא האט זיך אונזער בריטשקע אויס געהויבען אויף א באַרג, און אויפהויבענ־דיג זיך אויף א באַרג איז שווער א סך צ ורעדען...

פון רעכט האבען זיך דערזעהן די איבערגעבליבענע טהיילען פון א פיעלי־שטאָפּיג חרוב־געווארענעס הויז. ביים אריינפאָהרען קיין דרוסקעניק איז דאָס די ערשטע חורבה.

אלע דרוסקעניקער האטעלען ייען חרוב ומחרב. דער בעל־עגלה האט מיך אויפגעפיהרט צו זיין בעל־הבית, וועלכער האלט עפּעס א שטיקעל אכסניה. מיש־טיינס געוואָהנט, דאָ האב איך אויך געטראָ־פען דעם דרוסקעניקער דוכאָווענעס רב ש. נאָרדאָן. ביז שפּעט אין דער נאכט זיינען מיר געזעסען צוזאמען ביי א קליין חלב'נע ליכטעל. דער גרויז־גרויער רב האט מיעד און שטיל דערצעהלט:

— ווען ס'זיינען אָנגעקומען — דער־צעהלט ער מיר — ידיעות, דאָס דער שונא דערנעהנטערט זיך, האט זיך די פאַ־מיליע געבעטען ביי מיר: „לאָמיר אוועק־פאָהרען פון האנען". איך האב דערויף נישט מסכים געווען. איך האב געהאלטען אז עס איז קיין יושר ניט, דאָס דער פּאס־טוך זאָל אנטלויפען פון זיין סטאדע אין אזעלכע שווערע מינוטען... די באמבא־דירונג האט זיך אָנגעהויבען פרייטאָג!.. מענשען האבען געשריען, געגוואלדוועט מיט אומענשליכע קולות, עס איז גאר אומעגליך זיך פאָרצושטעלען, וואָס דאָס איז פאר א וואיעריי... אלע האבען זיך געלאָזט געהן צו פוס צו דעם וואָהזאל.... איבערלאָזענדיג דאָס פער־מעגען אויף חפקר... איך בין אלט און ביי דער באהן־סטאנציע אין 17 ווארסט. איך בין געגאנגען צו פוס. אט אזא מחלך וועג זיינען געגאנגען צו־פוס אויף דריי־יעהרי־גע קינדער, מענשען, קען זיין, וועלען ניט גלויבען, נאר דאָס איז אמת...

— אט צום ביישפּיעל, מיין טאָכטער — רופט זיך אָן דער דרוסקעניקער איינ־וואוינער ק. — אויף א טיפוס איז זי קראנק געווען, און וואָס האבען מיר געגעבען אויפ'ן שטאָב? האט זי זיך געשלעפּט מיט אינז צו־פוס. אויפ'ן וועג האבען מיר אָנגעטראָפען א וואָגען, מיט אן אָפיצער און סאָלדאטען. דער אָפיצער האט רחמנות געהאט אויף מיר און האט אונז אָבגענעבען דעם וואָגען פאר מיר און פאר מיין קראנקער טאָכטער, און אליין מיט די סאָלדאטען איז ער גענאנגען צו־פוס ביז צום וואָהזאל. שפּעט אין דער נאכט זיינען מיר אָנגעקומען אין דארף. ביז 200 מענשען זיינען מיר געווען דארט.. מיר האבען גענעכטיגט אין צוויי צימע־רען... נישט נאר זיצען און לעגען זיך איז ניט געגאנגען וואו — נאר מיר האבען בוכ־שטעבליך ניט געקענט א ריהר טהאָן זיך אן ארט. ביז אין דער פריה זיינען מיר געשטאנען צוגעפּרעסט איינער צום צווייי־טען ווי הערונג אין א פעסעל... פון דער ווייטענס האט געברענט דרוסקעניק. מיר האבען געזעהן די שערקליכע פלאמען און די אונזערע איינ־ען האט זיך געבראָגען אה, מיין פרויינד צי איז דען מעגליך אי־בערצוגעבען אלעס, וואָס מיר האבען דאָן איבערגעלעבט!...

נישט אלע דרוסקעניקער האבען בעווי־זען זיך צו ראטעווען. עס איז גע'הרג'עט געווארען דער בעקער שמוגעלסקי און זיין ווייב, רעכענענדיג פאר א געפאהר צו פער־לאָזען די הייז אין וועלכער זיי האבען גע־וואוינט, זיינען זיי אנטלאָפען פון דארטען בעהאלטען זיך אי'ם „געמייער־טען הויז פון אידישען פריוט,' לסוף דאָס הייצערנע הייזעל געבליבען גאנץ און דער געמייערטער פריוט איז חרוב געווארען ביז'ן גרונד... דאָס זעלבע האט אויך געטראָפען מיט די פרענקעל'ס: זיי זיינען פערברענט געווארען אין דער שריפה. וואָס האט אויסגעבראָכען אין שפּיטאָל, וואוהין זיי זיינען זיך געלאָפען בעהאלטען, אין דער צייט וואָס דאָס הויז, פון וועלכען זיי זיינען אנטלאָפען איז געבליבען פאָלקאָם גאנץ?.... א פסאָלאָמ־שטשיק איז געשטאנען און געשמועסט אויף דער גאס מיט עטליכע בעקאנטע — האט איהם א קויל צוריסען אויף שטיק־לעך, אין דער צייט ווען די ארומינע האט אין גאנצען ניט געשארעט.... די מוטער פון באנקיר פרענקעל, און עלטערע פאראַ־ליזירטע פרוי, איז אין דער גרויסער בהלה און לויפעניש איבערגעלאָזען געווארען אויף גאט'ס בעראָס. דאָס הויז איז חרוב געווארען און די אלטע איז געבליבען לע־בען...

ווענען די אלע פאקטען ווערט אין דרוסקעניק דערצעהלט מיט גרויס פער־וואונדערונג...

דער רב גארדאָן האט פערלוירען זיין גאנצען פערמעגען (די היזקות טרעפען אן העכער דריי טויזענד רובעל), אט דער דאָ־זיגער קראנקער, גרויז־גרויער מאן. איז גע־בליבען אויף דער עלטער אָהן א דאך און ברויט, און בעט מיך אָבצודרוקען אין דער צייטונג פאָלגענדע שורות:

...מיר געפינען זיך אין א שרעקלי־כע לאגע. מיר האבען נישט קיין מלבוש און קיין שטוב. מיר ווענדען זיך דורך דער געעהרטער צייטונג, צו די געזעלשאפ־טען און צו די פערזאָנען, וואָס אָרגאניז־ירען שטיצע פאר די מלחמה־געליטענע, מיט א הייסער בקשה צו העלפען אונז אין דער אונבעשרייבליכער נויטה, כאָטש מיט וואָס ס'איז צו פערלוירען אונזער בי־טערען שיקזאל... ערשט אט דאָ נישט לאנג האבען מיר נאָך געלבסט געשטיצט וויסבערערפּסיגטע — פערלאָזט אונז ניט אין די דאָזיגע שרעקליכע טעג! העלפט אייערע אומגלייכליכע ברידער. און השם־יתברך וועט אייך דערפאר אויסחיטען פון אלעס שלעכטען!

טרויעריג איז אין דרוסקעניק. לאנג האָב איך אומגעשפּאצירט איבער די טויר־סטאנאסען פון דער חרוב־געווארענער שטאָדט. אויף יעדען טריט זיינען גרויסע איינגעפאלענע גריבער פון די קוילען, די פיעל־שטאָקיגע הייזער זיינען צושטערט ביז צום גרונד. און די שטארקע מאָסנעס ביז צום הימעל. אין צופיצעלטע שפּענ־דעלאך. וואו ניט וואו שלייכט זיך ערגעץ איינזאם צום הימעל אן איבערגעבליבענער שטיק קוימען פון א בעקעריי, און מינוטען ווייז דאכט זיך מיר, דאָס איך געפין מיך אויף א בית־עולם און דאָס די שטיקער אָבגעברענטע קוימענס זיינען די טרויעריי־גע מצבות, די דענקמעלער פון דער גרויי־סער חורבה.... אט איז די איבערגעבליבע־נע חורבה פון גריבאָיעדאָוו'ס הויז, וואו עס איז פערברענט געווארען דער 12־יעהי־ריגער סטאנקעוויטש. אין דאָזיגען הויז איז אריינגעפאלען די ערשטע קויל אראָב־געטראגען דעם צווייטען עטאָזש פון גרוד־זינסקי'ס דאטשע. נישט ווייט איז קריג־סקיספּענסיאָנאט; פון דער גאנצער גרויי־סער איינריכטונג איז געבליבען א באַרג אש. אט ליגט אָנגעוואָרפען א באַרג מיט צובראכענע נעפעס, ציקגוילטע, איינזערגע בעטען....

העכער הונדערט חיזער זיינען חרוב געווארען ביז'ן יסוד....

(„באָ־ענט".)